

Oud-Beijerland, Spuioeverweg
(Gemeente Oud-Beijerland, ZH)

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek, Waarderende Fase

Steekproefrapport 2012-01/03Zc

*Oud-Beijerland, Spuioeverweg
(Gemeente Oud-Beijerland, ZH)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek, Waarderende Fase*

Een onderzoek in opdracht van
Aeres Milieu

Steekproefrapport 2012-01/03Zc
ISSN 1871-269X
auteur: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.2

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door De
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, februari 2012

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Laan van Chartroise 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteckproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteckproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

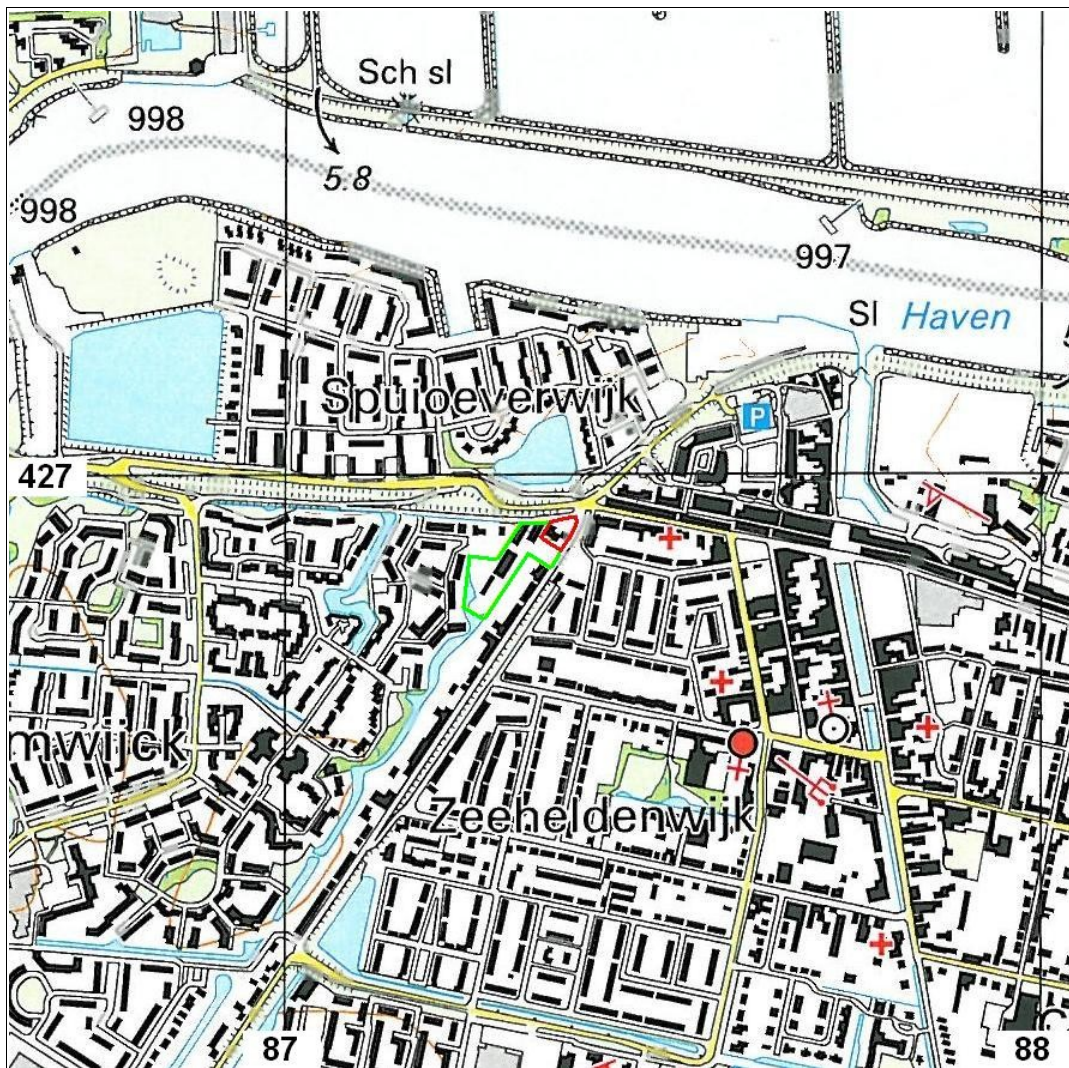
Inhoud

Samenvatting.....	1
Inleiding (KNA 3.2 LS01).....	2
Samenvatting verkennend onderzoek (KNA 3.2 LS03, LS04, LS05).....	3
Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	4
Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03).....	5
Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	7

- Appendix:
- Archeologische periodes
 - Boorstaten
 - Laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met de geplande bouw van 41 woningen (geen 42 zoals vermeld in het verkennend onderzoek) is een inventariserend archeologisch veldonderzoek, waarderende fase uitgevoerd aan de Spuioeverweg te Oud-Beijerland, gemeente Oud-Beijerland, Provincie Zuid-Holland. De aanleiding voor het onderzoek is een eerder uitgevoerd verkennend onderzoek waarbij een cultuurlaag is vastgesteld. Het doel van het onderzoek is nader vast te stellen wat de aard, omvang en kwaliteit van de cultuurlaag is.

Figuur 1: Oud-Beijerland op de topografische kaart 1:25.000 uit 2003, verschaald tot 1:10.000. Het onderzoeksgebied aan de Spuioeverweg is rood omlijnd. De rest van het plangebied dat eerder verkennend is onderzocht is groen omlijnd. Op deze kaart wordt binnen het plangebied nog een gebouw weergegeven dat tegenwoordig gesloopt is.

Dit rapport beschrijft het waarderend veldonderzoek. Een bureauonderzoek en een verkennend veldonderzoek zijn in een eerdere fase uitgevoerd. Bij het waarderend veldonderzoek zijn acht grondboringen gedaan.

Bij het waarderend onderzoek zijn vondsten gedaan die vooral dateren van omstreeks de 18^e eeuw. Nieuwe aanwijzingen voor eerdere bewoning zijn niet gevonden. Er zijn evenmin aanwijzingen gevonden voor grootschalige (sub)recente bodemingrepen. Daardoor kunnen resten bewaard gebleven zijn zoals van waterputten en funderingen die geassocieerd zijn met de 18^e eeuwse vondsten. Echter vanwege het recente karakter luidt het advies om geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen.

Inleiding (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van Aeres Milieu, vertegenwoordigd door de heer N. van der Feest, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek, waarderende fase uitgevoerd aan de Spuioeverweg te Oud-Beijerland, gemeente Oud-Beijerland, provincie Zuid-Holland (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is een eerder uitgevoerd verkennend onderzoek op het terrein waarbij in de noordoostelijke hoek een cultuurlaag is vastgesteld¹. Het doel van het huidige waarderende onderzoek is om nader vast te stellen wat de aard, omvang, ouderdom en kwaliteit van deze laag is. Het onderzoek bestaat alleen uit een veldonderzoek. Een bureauonderzoek is eerder uitgevoerd in combinatie met het inventariserend veldonderzoek. Hiervan is een samenvatting opgenomen.

Tabel 1: Oud-Beijerland, Spuioeverweg: administratieve gegevens.

provincie:	Zuid-Holland
gemeente:	Oud-Beijerland
plaats:	Oud-Beijerland
toponiem:	Spuioeverweg
bevoegde overheid:	Gemeente Oud-Beijerland
opdrachtgever:	Aeres Milieu
oppervlakte:	0,1 hectare
hoogte:	1 meter NAP
grenscoördinaten:	noordwest: 87,352 / 426,937 noordoost: 87,385 / 426,945 zuidwest: 87,340 / 426,918 zuidoost: 87,365 / 426,902
kaartblad:	37G
onderzoeksmeldingsnr:	50222
uitvoeringsperiode:	6 januari 2012
diepte onderzoek:	180 centimeter beneden maaiveld
beheer documentatie:	De Steekproef bv, E-depot, RCE, Provincie Zuid-Holland, Dinoloket Deltares (boorgegevens)

¹ Steekproefrapport 2011-11/07. Oud-Beijerland, Spuioeverweg (Gemeente Oud-Beijerland, ZH). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. J.M.G. Bongers & J. Jelsma. Zuidhorn, november 2011.

Samenvatting verkennend onderzoek (KNA 3.2 LS03, LS04, LS05)

De omgeving van Oud-Beijerland kende tijdens de prehistorie een veenmoeras. Tijdens de middeleeuwen traden inbraken op vanuit zee waardoor het veranderde in een getijdengebied. Na de middeleeuwen werd het land bedijkt en ontstond Oud-Beijerland. Vondsten uit de historische kern hebben als vroegste datering de 16^e eeuw.

In de noordoostelijke hoek van het plangebied is een vondstlaag vastgesteld op een diepte van 70 tot 120 centimeter beneden maaiveld. Hier is een scherf aardewerk uit opgeboord van 120 centimeter diepte. De scherf heeft een datering gekregen van 16^e of 17^e eeuw. Mogelijk is de scherf met grond van elders aangevoerd, mogelijk is de scherf afkomstig van bewoning ter plaatse tijdens genoemde periode.

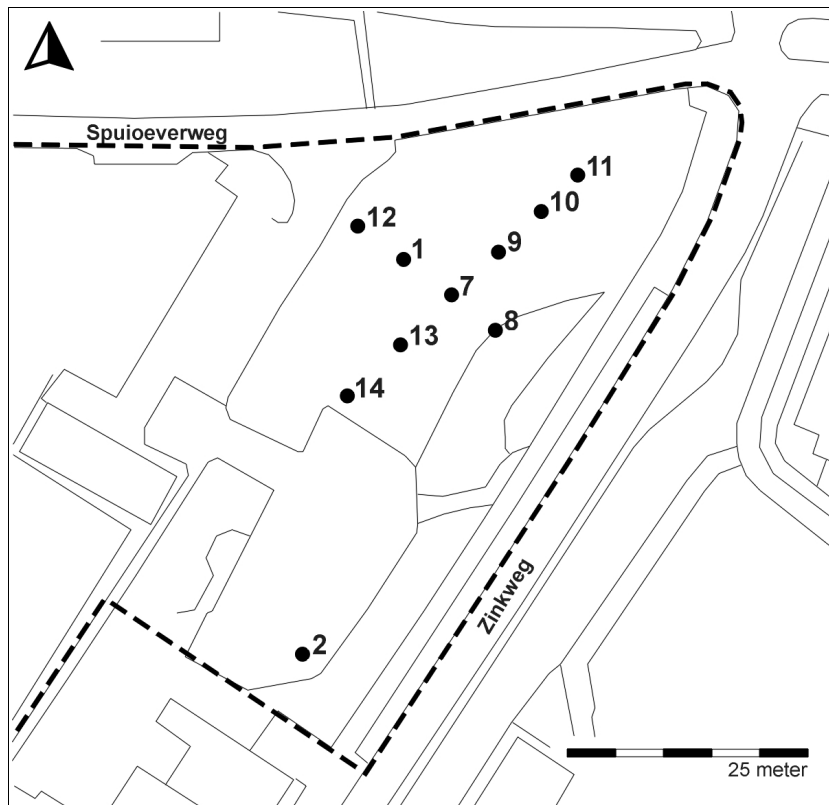
Het archeologisch verwachtingsmodel luidt dat bewoningsresten aanwezig kunnen zijn uit de nieuwe tijd.

Figuur 2: Oud-Beijerland, Spuioeverweg: foto van het terrein genomen in zuidwestelijke richting. Bij de rood-wit gekleurde jalons zijn de boringen uitgevoerd. Het terrein loopt op, zowel naar links op de foto als naar voren op de foto door de aanwezigheid van twee dijken.

Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldonderzoek is uitgevoerd op 6 januari 2012. Er zijn acht waarderende boringen gedaan in de noordoostelijke hoek van het plangebied (zie Figuur 3). De boringen liggen op twee raaien die elkaar kruisen. De afstand tussen de boringen is ongeveer zes meter.

Figuur 3: Oud-Beijerland, Spuioeverweg: boorpuntenkaart. De genummerde punten geven de ligging weer van de boringen. Boringen 1 en 2 zijn gedaan tijdens het eerdere verkennend onderzoek, boringen 7 tot en met 14 tijdens het huidige waarderend onderzoek. De onderbroken lijn is de grens van het plangebied.

De boringen zijn uitgevoerd met behulp van een guts van drie centimeter doorsnede en met behulp van een edelmanboor van zeven centimeter doorsnede. De guts is gebruikt om de laagopvolgingen optimaal te kunnen beschrijven. Met de edelmanboor is nageboord om meer monster te verzamelen en zo de kans te vergroten op het aantreffen van archeologische materialen. De opgeboorde monsters zijn doorzocht op indicatoren door ze laagsgewijs af te snijden in de guts en de boorkop. Van de boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogtes zijn gemeten met behulp van een waterpasinstrument en gerelateerd aan de hoogte van boring 1

zoals vast gesteld tijdens het verkennend booronderzoek. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. Er is geen veldkartering uitgevoerd in verband met de slechte vondstzichtbaarheid (zie Figuur 2).

Resultaten veldonderzoek (KNA 3.2 VS02, VS03)

De top van de natuurlijke afzettingen ligt op circa 0,0 meter NAP bij boringen, 1, 7 en 13. Bij boringen 2 en 11 ligt de top op circa 0,9 meter NAP. Deze hogere ligging komt mogelijk door een geringere diepte van bodemingrepen. Echter waarschijnlijk zal het sediment er van nature ook hoger zijn opgeslibd tegen de dijk waar de Zinkweg over loopt. De dijk was gelegd om de Oud-Beijerlandse Polder omstreeks 1557. De westelijk ervan gelegen Nieuw-Beijerlandse Polder dateert van omstreeks 1582. In de tussengelegen tijd zal tegen de dijk zandige klei zijn afgezet.

Bij alle negen boringen in de noordoostelijke hoek van het plangebied ligt op de natuurlijke afzettingen een geroerde bovenlaag van tenminste een meter dikte. Bij boringen 1, 7, 8 en 10 neemt de hoeveelheid puin hierin naar beneden toe af. De onderste halve meter bestaat er uit homogene klei met een geringe hoeveelheid baksteenresten. De klei hierboven heeft een grotere concentratie baksteen en ook cement en grind. Bij boringen 9, 11, 12, 13 en 14 ligt deze puinrijke laag direct op het natuurlijke sediment. Mogelijk hebben daar ten behoeve van de gesloopte boerderij diepere ingrepen plaats gevonden, bijvoorbeeld ten behoeve van funderingen, een kelder, leidingen en dergelijke. Een nadere duiding van de geroerde bovenlaag is op basis van het booronderzoek niet te geven. De laag verschilt van boring tot boring in aard en ontstaanswijze. Alleen met gravend onderzoek kan hier uitsluitsel over gekregen worden.

Bij de boringen is een aantal vondsten verzameld die zijn weergegeven in Tabel 2 en Figuur 4. Door de geringe omvang van de materialen kan alleen een indicatie van de ouderdom gegeven worden. De eerste vondst, die gedaan was tijdens het verkennend onderzoek, leek te dateren uit de 16^e of 17^e eeuw. Echter de vondsten van het waarderend onderzoek lijken vooral van omstreeks de 18^e eeuw te zijn. Onder de recent geroerde bovenlaag van circa een halve tot driekwart meter zijn geen (sub)moderne materialen aangetroffen zoals glas, steenkool, plastic en dergelijke. Er lijken dus geen grootschalige (sub)recente bodemingrepen te hebben plaatsgevonden. Bij boring 13 is in het natuurlijke sediment onder de geroerde grond op circa anderhalve meter beneden maaiveld een concentratie fosfaat gevonden. Dit is waarschijnlijk afkomstig van mest, wat een aanwijzing is voor de voormalige aanwezigheid van een stal. Mogelijk is het afkomstig van een stal van de gesloopte boerderij. Hier is echter geen zekerheid over te krijgen, noch met booronderzoek, noch met gravend onderzoek.

Tabel 2: Oud-Beijerland, Spuioeverweg: vondsttabel. De vondsten worden gedeponerd bij het Provinciaal Bodemdepot Zuid-Holland te Alphen aan de Rijn. Vondst 1 is van het verkennend booronderzoek, vondsten 2 tot en met 8 van het waarderend onderzoek.

nr	boring, diepte	coördinaten	betreft	datering
1	B1, 120 cm	87,356 / 426,930	1 randscherf roodbakkend 1 spijker	16 ^e /17 ^e eeuw -
2	B7, 100 cm	87,360 / 426,921	1 wandscherf roodbakkend 1 wandscherf faience 1 wandscherf witbakkend loodglazuur 1 stuk dierlijk bot	18 ^e /20 ^e eeuw 17 ^e /18 ^e eeuw 18 ^e /19 ^e eeuw -
3	B8, 63 cm	87,365 / 426,919	1 randscherf roodbakkend, loodglazuur 1 wandscherf roodbakkend, loodglazuur	18 ^e /20 ^e eeuw 18 ^e /20 ^e eeuw
4	B9, 75 cm	87,364 / 426,927	2 randscherven roodbakkend, loodglazuur 1 stuk bouwmetaal	18 ^e /19 ^e eeuw nieuwe tijd BC
5	B10, 82 cm	87,369 / 426,931	3 scherven roodbakkend met loodglazuur 1 fragment van de steel van een kleipijp	18 ^e /19 ^e eeuw 18 ^e /20 ^e eeuw
6	B13, 80 cm	87,353 / 426,922	1 randscherf witbakkend loodglazuur 1 fragment van de steel van een kleipijp	19 ^e /20 ^e eeuw 17 ^e /18 ^e eeuw
7	B13, 130 cm	87,353 / 426,922	1 randscherf witbakkend loodglazuur, secundair verbrand	18 ^e /19 ^e eeuw
8	B14, 105 cm	87,351 / 426,915	1 stuk dakpan, secundair verbrand	-

Figuur 4: Oud-Beijerland, Spuioeverweg: vondsten. Voor beschrijving van de vondsten, zie Tabel 2.

In Figuur 1 wordt in het onderzoeksgebied een boerderij weergegeven. Hij lijkt oost-west te hebben gelopen met het voorhuis aan de Zinkweg en de achterkant aan het pad van de tegenwoordige parkeerplaats. Hij lag ongeveer ter plaatse van boringen 1, 7, 8, 12 en 13 (zie Figuur 3). Nadere vaststelling van de ouderdom van de boerderij zou uitgebreid archiefonderzoek vereisen. Echter naar verwachting levert dit geen informatie op over de vroegste geschiedenis van Oud-Beijerland. Mogelijk heeft de boerderij een voorganger gehad. Gezien de datering van de vondsten kan dit omstreeks de 18^e eeuw geweest zijn. Nadere bestudering van kaartmateriaal van voor de 19^e eeuw heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor bebouwing tijdens de 16^e of 18^e eeuw². Echter dit betekent niet dat er geen bebouwing was, aangezien kaarten uit die tijd geen topografische kaarten waren, maar thematische die niet als doel hebben om een precieze weergave van alle bebouwing te maken. Het is mogelijk dat de vondsten niet van bewoning ter plaatse afkomstig zijn, maar met opgebrachte grond van elders zijn aangevoerd. Op basis van het waarderend onderzoek is bewoning tijdens de 16^e/17^e eeuw, dus de begintijd van Oud-Beijerland, minder waarschijnlijk geworden.

Als in de noordoostelijke hoek van het plangebied bewoning is geweest omstreeks de 18^e eeuw, dan kunnen daarvan resten in de grond bewaard gebleven zijn zoals van waterputten, funderingen en dergelijke. De sporen hiervan zullen deels zijn aangetast door latere bebouwing.

Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

In de noordoostelijke hoek van plangebied Spuioeverweg te Oud-Beijerland zijn bij het waarderend onderzoek vondsten gedaan met een datering van omstreeks de 18^e eeuw. Er lijken op dit deel van het terrein geen grootschalige (sub)recente bodemingrepen te zijn geweest. Daardoor kunnen bewoningsresten bewaard gebleven zijn die geassocieerd zijn met de vondsten van de 18^e eeuwse materialen zoals van waterputten en funderingen. Het waarderend onderzoek heeft geen nieuwe aanwijzingen opgeleverd voor bewoning uit de vroegste periode van Oud-Beijerland. Tijdens het verkennend onderzoek was wel een scherf aardewerk gevonden die lijkt te dateren uit de 16^e of 17^e eeuw. Echter gezien de jongere datering van de overige vondsten, zijn de aanwijzingen voor een 16^e eeuwse context mager, hoewel ze op basis van een booronderzoek nooit zijn uit te sluiten.

Vanwege het relatief recente karakter van de vondsten verwachten wij dat nader onderzoek aan de vindplaats weinig kennislacunes zal opvullen en niet opweegt tegen de kosten ervan. Wij adviseren om geen nader archeologisch onderzoek uit te voeren. Wel geldt dat als in de toekomst

2 *Topografische Kaarten van Nederland vóór 1750*. M. Donkersloot-de Vrij, Wolters-Noordhoff bv / Bouwma's Boekhuis bv, Groningen 1981.
Nationale Kaartencollectie op www.gahetna.nl.

belangwekkende archeologische artefacten of grondsporen worden ontdekt, dat hiervan direct melding dient te worden gemaakt conform de Monumentenwet 1988 artikel 53. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Oud-Beijerland.

Appendix

Oud-Beijerland, Spuioeverweg

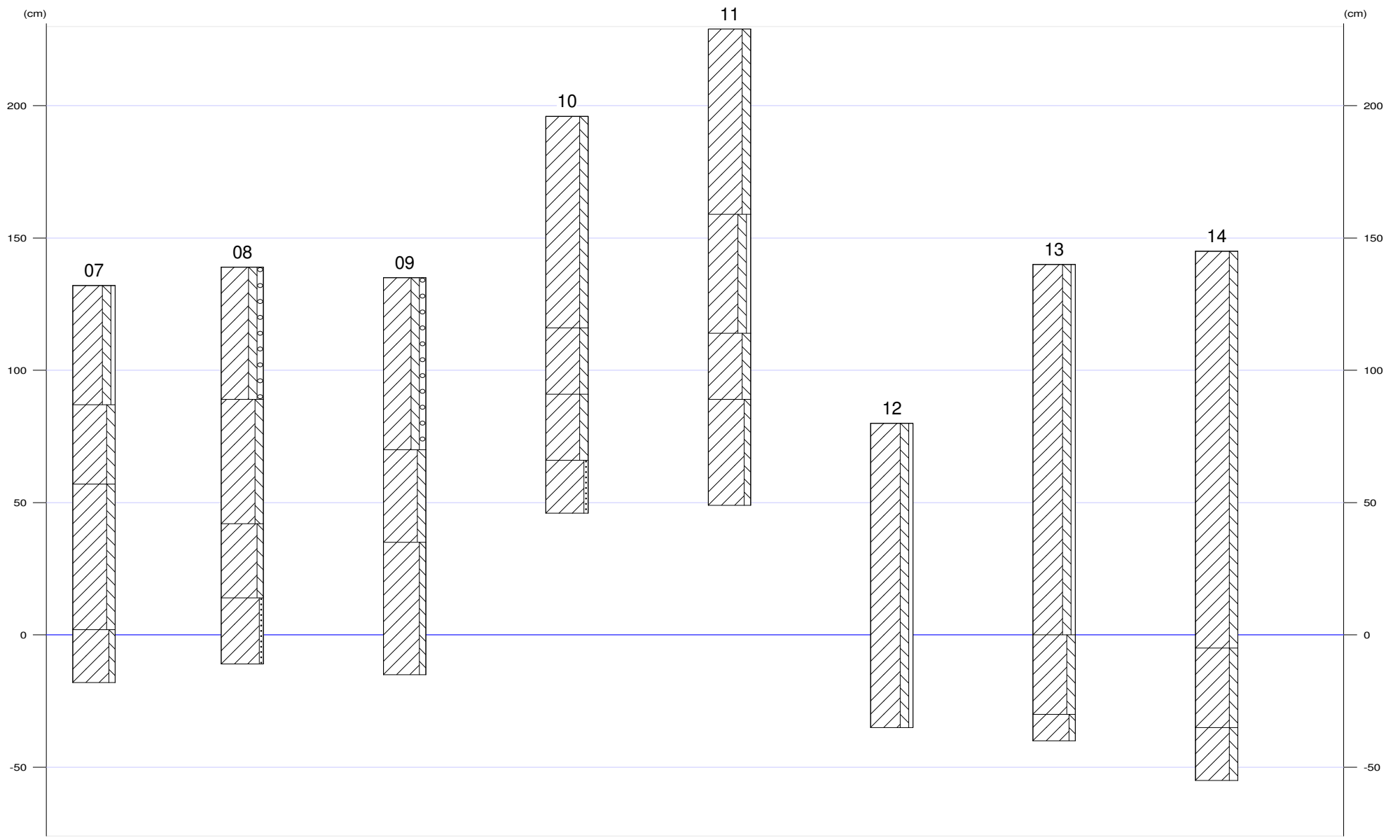
- Archeologische periodes
- Boorstaten
- Laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:			ijzertijd:	
	paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
	paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
	paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
	paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
	paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
mesolithicum:			romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
	mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
	mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
	mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
neolithicum:			romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
	neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
	neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
	neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
	neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
	neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen:	
	neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
	neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
	neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
	neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
bronstijd:			middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
	bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
	bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
	bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
	bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd:	
	bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
			nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
			nieuwe tijd C:	1.850 - heden

Appendix Oud-Beijerland, Spuioeverweg: Boorstaten

X-coördinaat (m) : 87360
Y-coördinaat (m) : 426921
Maaiveld (cm) : 132

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 45	klei sterk siltig, zwak grindig, 10yr3/2, Opm.: brokken cement, gele en rode baksteen
45 - 75	klei sterk siltig, 2,5y4/2
75 - 130	klei sterk siltig, 2,5y4/2, vergraven
130 - 150	klei matig siltig, 2,5y5/2, zandlagen

X-coördinaat (m) : 87365
Y-coördinaat (m) : 426919
Maaiveld (cm) : 139

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	klei sterk siltig, matig grindig, 10yr3/2
50 - 97	klei sterk siltig, 2,5y4/2, homogeen, Opm.: stukjes geel en oranje baksteen
97 - 125	klei matig siltig, 2,5y4/2, zandlagen
125 - 150	klei zwak zandig, 5gy4/1, zandlagen

X-coördinaat (m) : 87364
Y-coördinaat (m) : 426927
Maaiveld (cm) : 135

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 65	klei sterk siltig, matig grindig, 10yr3/2, Opm.: cementbrokken
65 - 100	klei sterk siltig, 2,5y4/2, Opm.: onderin brokken donkerder grond met puin
100 - 150	klei matig siltig, 2,5y5/2, zandlagen

X-coördinaat (m) : 87369
Y-coördinaat (m) : 426931
Maaiveld (cm) : 196

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 80	klei sterk siltig, 10yr3/2
80 - 105	klei sterk siltig, 10yr3/2, homogeen
105 - 130	klei sterk siltig, 2,5y4/2, homogeen
130 - 150	klei zwak zandig, 2,5y5/2, Opm.: enige gelaagdheid

X-coördinaat (m) : 87373
Y-coördinaat (m) : 426935
Maaiveld (cm) : 229

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 70	klei sterk siltig, 2,5y4/2, Opm.: stuk porcelein op 60 cm
70 - 115	klei sterk siltig, zwak grindig, 10yr3/2, Opm.: stukken rood en geel baksteen
115 - 140	klei sterk siltig, 2,5y4/2
140 - 180	klei matig siltig, 2,5y5/2, zandlagen

X-coördinaat (m) : 87351
Y-coördinaat (m) : 426929
Maaiveld (cm) : 80

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 115	klei sterk siltig, zwak grindig, 10yr3/2, Opm.: boring gestrand op iets hards

X-coördinaat (m) : 87353
Y-coördinaat (m) : 426922
Maaiveld (cm) : 140

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 140	klei sterk siltig, zwak grindig, 10yr3/2, Opm.: cementbrokken
140 - 170	klei sterk siltig, 2,5y4/2, weinig fosfaatconcreties
170 - 180	klei matig siltig, 2,5y5/2

X-coördinaat (m) : 87351
Y-coördinaat (m) : 426915
Maaiveld (cm) : 145

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 150	klei sterk siltig, 10yr3/2, homogeen, Opm.: concentratie cement op 130 cm
150 - 180	klei sterk siltig, 2,5y4/2
180 - 200	klei sterk siltig, 2,5y5/3